

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ŞƏHƏRSALMA VƏ TİKİNTİYƏ
DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏR SİSTEMİ**

AzDTN 2.7-8

**TİCARƏT-ƏYLƏNCƏ KOMPLEKSLƏRİ
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI**

RƏSMİ NƏŞR

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT ŞƏHƏRSALMA VƏ ARXİTEKTURA KOMİTƏSİ**

BAKI-2025

AzDTN 2.7-8 “Ticarət-əyləncə kompleksləri. Layihələndirmə normaları” (Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi-Bakı, 2025-ci il, 26 səh.)

İşləyib: *Azərbaycan İnşaat və Memarlıq Elmi Tədqiqat İnstitutu*

**Təsdiqə hazırlayıb
və təqdim edib:** *Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Texniki normalar, elm və layihəçilərlə iş şöbəsi*

Təsdiq edilib: *Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Kollegiyasının 2025-ci il 01 sentyabr tarixli 3-35/3-2-10/2025 nömrəli qərarı ilə*

Qüvvəyə minib: *2025-ci il 11 sentyabr tarixdən*

**Hüquqi Aktların
Dövlət Reyestrinin
qeydiyyat nömrəsi:** *15202509013210*

İlk dəfə qəbul edilir

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ŞƏHƏRSALMA VƏ
TİKİNTİYƏ DAİR NORMATİV SƏNƏDLƏRİ SİSTEMİ**

**TİCARƏT-ƏYLƏNCƏ KOMPLEKSLƏRİ.
LAYİHƏLƏNDİRMƏ NORMALARI**

1. Tətbiq sahəsi

Bu Normalar hündürlüyü 50 m-ə qədər, yeraltı hissəsinin dərinliyi yer səviyyəsindən 15 m-ə qədər olan yeni, yenidən qurulan və əsaslı təmir olunan ticarət-əyləncə komplekslərinin layihələndirilməsinə şamil olunur.

2. Normativ istinadlar

Bu Normalarda aşağıda göstərilən normativ sənədlərə istinad edilib:

Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi;

“Sanitariya-epidemioloji sağlamlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Tullantılar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu;

“Ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən vibrasiya və səs-küy çirklənmələri normaları” (Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 08.07.2008-ci il tarixli 796 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir);

“Binalar üçün minimum enerji effektivliyi Normaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 26.08.2023-cü il tarixli 287 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya qaydalarına, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 21.04.2005-ci il tarixli 74 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyinin Kollegiyasının 27.06.2024-cü il tarixli 3-15/3-1-4/2024 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Tikinti obyektinin sahəsinin və həcmnin hesablanması qaydaları” (Azərbaycan Respublikası Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin Kollegiyasının 04.12.2012-ci il tarixli 07 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir);

“Ticarət və ictimai iaşə müəssisələri, yarmarkalar, baza və anbarlar üçün yanğın təhlükəsizliyi Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası DİN BDYTİ-nin 06.05.2002-ci il tarixli 43 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir);

“Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə Müvəqqəti Təlimat” (Azərdövləttikintikomun 14.03.2002-ci il tarixli 42 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir);

“Azərbaycan Respublikasında yanğın təhlükəsizliyi Qaydaları” (Azərbaycan Respublikası DİN BDYTİ-nin 25.05.2001-ci il tarixli 85 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir);

“Azərbaycan Respublikasında ticarət, məişət və digər növ xidmət sahələrində fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərində (onların obyektlərində) xidmətin sertifikatlaşdırılması üzrə

Təlimat" (Azərbaycan Respublikası Ticarət Nazirliyinin 25.05.1998-ci il tarixli 35/u nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir);

AzDTN 2.5-1	İnşaat konstruksiyalarının korroziyadan mühafizəsi. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.6-1*	Dövlət Şəhərsalma Norma və Qaydaları. Şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məskənlərinin planlaşdırılması və tikilib abadlaşdırılması;
AzDTN 2.7-1*	Avtomobil dayanacaqları;
AzDTN 2.11-1	Su təchizatı. Xarici şəbəkə və qurğular;
AzDTN 2.11-3*	Binaların daxili su təchizatı və kanalizasiyası. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.12-2*	İsitmə, ventilyasiya və havanın kondisiyalaşdırılması. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.12-3*	İstilik şəbəkələri. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.13-1*	Qaz təchizatı. Layihələndirmə normaları;
AzDTN 2.22-1	Dam örtükləri. Layihələndirmə normaları;
DTN 2.02-01-97	Bina və qurğuların yanğın təhlükəsizliyi;
DTN 2.04-03-2005	Səs-küydən mühafizə;
DTN 2.04-05-95	Təbii və süni işıqlandırma;
STN 45-86	Mədəniyyət-tamaşa müəssisələri. Layihələndirmə normaları;
STN 62-91*	Əlillərin və hərəkət imkanları məhdud əhali qruplarının ehtiyacları nəzərə alınmaqla yaşayış mühitinin layihələndirilməsi;
TNvəQ 2.01.01-82	İnşaat klimatologiyası və geofizika;
TNvəQ 2.04.09-84	Binaların və qurğuların yanğın avtomatikası;
TNvəQ 2.08.02-89*	İctimai bina və qurğular;
TNvəQ 2.08.02-89 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitlər	İctimai işə müəssisələrinin layihələndirilməsi; Pərakəndə satış ticarət müəssisələrinin layihələndirilməsi; İdman zallarının, bədən tərbiyəsi-sağlamlıq xidmətləri üçün yerləşmələrin və süni qapalı buz meydançalarının layihələndirilməsi; Teatrların layihələndirilməsi;
TNvəQ 3.05.01-85*	İctimai binalarda yanğın xəbərdarlığı və yanğında insanların təxliyəsinin idarə edilməsi sistemlərinin layihələndirilməsi;
TNvəQ 3.05.01-85*	Daxili sanitariya-texniki sistemlər;
AZS ГОСТ 27751-2025	İnşaat konstruksiyalarının və qrunut əsaslarının etibarlılığı. Əsas müddəalar;
DÜİST 12.1.004-91	Əməyin təhlükəsizliyi standartları sistemi. Yanğın təhlükəsizliyi. Ümumi tələblər;
DÜİST 12.1.036-81	Əməyin təhlükəsizliyi standartları sistemi. Səs-küy. Yaşayış və ictimai binalarda səs-küyün yol verilən səviyyəsi;

DÜİST 28574-90	Tikintidə korroziyadan mühafizə. Beton və dəmir-beton konstruksiyalar. Qoruyucu örtüklərin adheziyaya sınaqması üsulları;
DÜİST 28575-90	Tikintidə korroziyadan mühafizə. Beton və dəmir-beton konstruksiyalar. Qoruyucu örtüklərin buxar keçiriciliyinə sınağı;
DÜİST 30494-2011	Yaşayış və ictimai binalar. Yerləşmələrdə mikroiklim parametrləri;
DÜİST 30826-2001	Tikinti təyinatlı çoxlaylı şüşə. Texniki şərtlər;
DÜİST 31565-2012	Kabel məmulatları. Yanğın təhlükəsizliyi tələbləri;
DÜİST 31937-2011	Bina və qurğular. Texniki vəziyyətin müayinəsi və monitorinqi qaydaları;
-	Eskalatorların quraşdırılması və təhlükəsiz istismarı Qaydaları;
RS 34.21.122-87	Bina və qurğuların ildırımından mühafizəsinin qurulması üzrə təlimat.

Qeyd. Mətn üzrə göstərilən işarələnmələr aşağıdakı kimi oxunur:

AzDTN - Azərbaycan Dövlət Tikinti Normaları;

TNvəQ - Tikinti Norma və Qaydaları;

DTN - Dövlətlərarası Tikinti Normaları;

RS - Rəhbəredici Sənəd;

STN – Sahə Tikinti Normaları;

DÜİST - Dövlət Ümumittifaq Standartı (Dövlətlərarası Standart).

3. Əsas anlayışlar

Bu Normalarda aşağıdakı əsas anlayışlardan istifadə olunur:

çevik planlaşdırma strukturu – yükdaşıyan konstruksiyalar saxlanılmaqla yerləşmələrin yenidən planlaşdırılması mümkünlüyünü təmin edən memarlıq-planlaşdırma və konstruktiv həll;

əsas müəssisə (qurum) – alıcıların (ziyarətçilərin) daimi (gündəlik) axınını təmin edən və ticarət-əyləncə kompleksinin ümumi sahəsinin 5% və ya daha çoxunu tutan müəssisə (qurum);

ticarət-əyləncə kompleksi – alıcıların (ziyarətçilərin), personalın hərəkəti üçün ümumi istifadəli yerləşmələr vasitəsilə bir-biri ilə əlaqələndirilmiş, universal və ya xüsusi çeşid mal və xidmətlərin satışını həyata keçirən ticarət, ictimai iaşə, əhali üçün məişət xidməti müəssisələrinin, bədən tərbiyəsi və idman təyinatlı obyektlərin, mədəniyyət-istirahət qurumlarının yerləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan bina və ya binalar kompleksi.

4. Ümumi müddəalar

4.1. Ticarət-əyləncə kompleksinin ümumi, faydalı, hesablama və ticarət sahələrinin, tikinti həcmnin, tikinti sahəsinin, mərtəbəliliyinin, hündürlüyünün və yeraltı hissəsinin dərinliyinin müəyyən edilməsi “Tikinti obyektinin sahəsinin və həcmnin hesablanması qaydaları”na əsasən həyata keçirilir.

4.2. Ticarət-əyləncə kompleksinin mərtəbəliliyi (yerüstü və yeraltı mərtəbələrin sayı nəzərə almaqla) layihə tapşırığında göstərilən şəhərsalma, funksional, texnoloji, yanğın əleyhinə tələblər və funksional məqsədə uyğunluq ilə müəyyən olunur.

4.3. Ticarət-əyləncə kompleksinin avtomobil dayanacaqları olan ərazisinin ziyarətçilər, həmçinin yerləşgələrinin əlilliyi olan şəxslər üçün əlçatanlığı və onların avadanlığı STN 62-yə, eləcə də "Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə Müvəqqəti Təlimat"ın tələblərinə müvafiq olmalıdır.

4.4. Ticarət-əyləncə kompleksi istismara verilərkən sifarişçiyə layihəçi və ya onun tapşırığı əsasında digər təşkilat tərəfindən hazırlanmış, kompleksin yerləşgələrinin istismar qaydaları üzrə təlimat təqdim edilir. Təlimat özündə ticarət və ictimai yerləşgələrin sahiblərinə (icarədarlarına) və istismar edən təşkilatlara istismar dövründə təhlükəsizliyi təmin etmək üçün zəruri olan məlumatları əks etdirməlidir.

4.5. Ticarət-əyləncə komplekslərindən istifadə zamanı təhlükəsizlik Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin və bu Normaların 9-cu və 12-ci hissələrinin tələblərinə müvafiq təmin edilməlidir.

5. Ticarət-əyləncə komplekslərinin yerləşmə sahələrinə tələblər

5.1. Ticarət-əyləncə kompleksinin ərazisində AzDTN 2.6-1*-ə müvafiq olaraq aşağıdakılar yerləşdirilməlidir:

- ziyarətçilərin (alıcıların) və ticarət-əyləncə kompleksinin əməkdaşlarının minik avtomobillərinin dayanması və saxlanması üçün yerlər (açıq meydançalarda, bina və kompleks daxilində, o cümlədən yeraltı səviyyələrdə, binaya bitişik və ya ayrıca binada avtomobil dayanacaqlarında);

- ticarət-əyləncə kompleksinin binasına xidmət edən yük avtomobilləri üçün (daxili və daxili-bitişik yerləşgələrdə, o cümlədən yeraltı səviyyələrdə) dayanacaq yerləri.

5.2. Ticarət-əyləncə komplekslərinin həm ayrıca, həm də çoxfunksiyalı yüksək komplekslərin, nəqliyyat qovşaqlarının tərkibində layihələndirilməsinə yol verilir.

5.3. Ziyarətçilərin və ticarət-əyləncə kompleksinin əməkdaşlarının minik avtomobillərinin dayanacağı üçün tələb olunan maşın yerlərinin sayı hər funksional qrup üçün AzDTN 2.6-1*-in Əlavə 9-na uyğun olaraq müəyyən edilir.

5.4. Ticarət-əyləncə kompleksi ərazisinin abadlaşdırılması AzDTN 2.6-1*-ə müvafiq layihələndirilməlidir.

5.5. Ərazinin funksional-planlaşdırma təşkili və tikintisi AzDTN 2.6-1*, Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsi, "Yanğın təhlükəsizliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq ticarət-əyləncə kompleksi ziyarətçilərinin rahatlığını və təhlükəsizliyini təmin etməlidir.

5.6. Ərazinin tikinti-layihə planlaşdırılmasını həyata keçirərkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

- nəqliyyat vasitələrinin, taksilərin dayanacaqlara, minik avtomobillərinin dayanacaq və alınmış malların yükləmə yerlərinə, yük avtomobillərinin isə mal boşaltma zonasına rahat giriş-çıxışı təmin edilməli, bu hərəkət axınlarının mümkün qədər kəşilməsinə yol verilməməlidir;

- alıcıların (ziyaretçilərin) və malların, piyada və nəqliyyat axınlarının, o cümlədən mal gətirilməsi və boşaldılması zonasında hərəkət axınlarının bir-birindən ayrılması ilə funksional zonalaşma həyata keçirilməli, piyada hərəkətinin təhlükəsizliyi nəzərə alınmalıdır.

5.7. Açıq yükboşaltma meydançaları ticarət-əyləncə komplekslərinin təcrid olunmuş (ziyaretçilərin gediş-gəlişindən ayrılmış, bəzən hasarlanmış və s. sahələr) təsərrüfat həyətlərində yerləşdirilməlidir.

Qeyd. *Açıq yükboşaltma meydançalarının ictimai binalar və ya yaşayış binalarının qapısı və pəncərəsi olmayan yan eninə divar səmtində nəzərdə tutulmasına yol verilir.*

5.8. Ticarət-əyləncə kompleksi ərazisində bərk məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması və daşınması üçün konteyner meydançalarının yaşayış binalarının pəncərələrindən, məktəbəqədər və ümumtəhsil, stasionar tipli tibb müəssisələrinin ərazilərinin sərhədlərindən ən azı 20 m aralıda yerləşdirilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

6. Ticarət-əyləncə komplekslərinin binalarının həcmi-planlaşdırma həllərinə dair tələblər

6.1. Müxtəlif funksional qrup yerləşmələrinin tərkibi, sahəsi və qarşılıqlı yerləşdirilməsi layihə tapşırığı ilə müəyyən olunur.

6.2. Ticarət-əyləncə komplekslərinin həcmi-planlaşdırma və konstruktiv strukturu ilə bazarın konyukturası nəzərə alınmaqla, ticarət və istehsalat proseslərinin kompleks mexanikləşdirməsi və avtomatlaşdırması şəraitində çevik planlaşdırma strukturu prinsipləri əsasında, yerləşmə qruplarının funksional təyinatlarının istismar prosesində dəyişdirilməsi mümkünlüyü təmin edilməlidir.

6.3. Mərtəbələrin və yerləşmələrin hündürlüyü, ictimai yerləşmələr üçün TNvəQ 2.08.02 ilə, idman yerləşmələri üçün TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsait (İdman zallarının, bədən tərbiyəsi-sağlamlıq xidmətləri üçün yerləşmələrin və süni qapalı buz meydançalarının layihələndirilməsi) ilə və teatr-tamaşa yerləşmələri üçün TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsait (Teatrların layihələndirilməsi) ilə təyin edilmiş qiymətlərdən az olmayaraq, layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir, həmçinin STN 45-in tələbləri nəzərə alınmalıdır.

6.4. Texniki mərtəbənin (əgər varsa) hündürlüyü yerləşdirilən avadanlığın, mühəndis şəbəkələrin növündən və onların istismar şəraitindən asılı olaraq, lakin TNvəQ 2.08.02 ilə təyin olunandan az olmayaraq layihə tapşırığı ilə təyin olunur.

6.5. Ticarət-əyləncə kompleksinin bütün xarici girişlərində DTN 2.02-01 və TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq olaraq giriş qapıları və tamburlar nəzərdə tutulmalıdır.

6.6. Ticarət-əyləncə kompleksinin birbaşa maşın və piyada keçidləri, o cümlədən yer və ya birinci mərtəbə səviyyəsindəki keçidlər TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq layihələndirilməlidir.

6.7. Dam örtükəri (o cümlədən istismar olunan dam örtükləri) AzDTN 2.22-1-ə müvafiq layihələndirilməlidir.

6.8. Sərnişin liftləri və lift hollarının parametrləri TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq nəzərdə tutulmalıdır.

6.9. Şaquli nəqliyyatın (eskalatorların və liftlərin) hesablanma metodikası bu Normaların Əlavə 1-də verilmişdir.

6.10. Ticarət zalları iki və daha çox səviyyədə yerləşən ticarət-əyləncə komplekslərində, əlilliyi olan şəxslərin istifadəsi üçün nəzərdə tutulan sərnixin liftləri STN 62-nin tələblərinə uyğun nəzərə alınmalıdır, sayı isə “Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə Müvəqqəti Təlimat”a müvafiq müəyyən edilməlidir.

6.11. Ticarət-əyləncə kompleksində uşaq oyun zonalarının (qidalanma və yatmanı təşkil etmədən uşaqların asudə vaxtını keçirməsi və müvəqqəti qalması üçün) qurulmasına yol verilir, təxliyə yollarının təşkilində isə DTN 2.02-01, STN 62 üzrə yanğın əleyhinə tələblər nəzərə alınmalıdır.

6.12. Ticarət müəssisələrinin yerləşmələri üçün tələblər “Azərbaycan Respublikasında ticarət, məişət və digər növ xidmət sahələrində fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərində (onların obyektlərində) xidmətin sertifikatlaşdırılması üzrə Təlimat”a və TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (Pərakəndə satış ticarət müəssisələrinin layihələndirilməsi), ictimai işə müəssisələri üçün TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (İctimai işə müəssisələrinin layihələndirilməsi) müvafiq qəbul olunmalıdır.

6.13. Binadaxili, binaya bitişik, ayrıca binada avtomobil dayanacaqları AzDTN 2.7-1*-ə müvafiq layihələndirilməlidir.

6.14. Tamaşa zallarının və kinoteatrların sahələrinin və parametrlərinin qiyməti TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (Teatrların layihələndirilməsi), konfrans və oxu zallarının isə TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq qəbul olunmalıdır.

6.15. Ticarət-əyləncə komplekslərinin kürsü və zirzəmi mərtəbələrində yerləşdirilməsinə yol verilən yerləşmələrin siyahısı TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq qəbul olunmalıdır.

6.16. Ayaqyoluların, ana və uşaq otaqlarının, təmizlik inventarı üçün yerləşmələrin parametrlərinin hesablama qiymətləri TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq qəbul olunmalıdır.

6.17. Yük liftlərinin yükqaldırma qabiliyyəti və kabinələrin ölçüləri (qabariti), liftlərin boşaldılması və yüklənməsi üçün nəzərdə tutulmuş mexanikləşdirmə vasitələri nəzərə alınmaqla, layihə tapşırığına əsasən təyin olunur. Yük liftlərinin tələb olunan minimum sayı yük axınının hesablanması nəzərə alınmaqla müəyyən olunmalıdır.

6.18. Layihə tapşırığı üzrə ticarət-əyləncə kompleksinin ziyarətçiləri (alıcıları) üçün travolatorlar (hərəkət edən səki, yol), yük liftləri və daxili, yeraltı, daxili-bitişik və ya bitişik avtomobil dayanacaqları üçün ayrıca çıxış nəzərdə tutulmalıdır.

6.19. Bu Normaların Əlavə 2 nəzərə alınmaqla, ticarət-əyləncə kompleksində ümumi sayı ticarət-əyləncə kompleksinin hər bir müəssisə və qurumu üçün hesablama qiymətinin cəmi kimi qəbul olunan yükboşaltma yerləşmələri nəzərdə tutulmalıdır.

Yükboşaltma yerləşmələrinin qapalı və ya açıq, isidilən və ya isidilməyən, o cümlədən tunellər və ya xüsusi təsərrüfat həyətlərindən yükləmə ilə, həmçinin yeraltı səviyyədə layihələndirilməsinə yol verilir. Yükboşaltma platformalarının hündürlüyü, ölçüləri (qabaritləri) və sayı bu Normaların Əlavə 2 nəzərə alınmaqla layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.

6.20. Ticarət və ictimai işə müəssisələrinə yüklərin daşınması üçün qapalı debarkaderlər nəzərdə tutulmalıdır.

6.21. Ticarət-əyləncə kompleksində bu Normaların 11.8-ci və 11.18-ci bəndləri nəzərə alınmaqla mühəndis (yükdaşıyan) konstruksiyaların, təhlükəli təbii proses və hadisələrin monitoring sistemi və kompleksin mühəndis sistemlərinin idarə edilməsi və monitoringi məqsədilə qurulmuş sistemlər üçün otaqlar nəzərdə tutulmalıdır.

Qeyd. *Avtomatlaşdırılma və dispetçerləşdirmə sistemləri olduqda mühəndis (yükdaşıyan) konstruksiyaların, təhlükəli təbii proses və hadisələrin monitoring sisteminin və kompleksin mühəndis sistemlərinin idarə edilməsi və monitoringinin nəzərdə tutulmasına yol verilir. Bu halda, böhran vəziyyətində rabitə və idarəetmə sistemi daxil olmaqla, binaların mühəndis sistemlərinin idarə edilməsi və monitoring sistemləri ilə təchizatına olan tələblər Azərbaycan Respublikasının Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə və DÜİST 31937-yə uyğun olaraq layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.*

6.22. Mühəndis (yükdaşıyan) konstruksiyalarının, təhlükəli təbii proses və hadisələrin monitoringi sistemi ilə bina və qurğuların mühəndis sistemlərinin monitoringi və idarə edilməsinin strukturlaşdırılmış sistemi otaq və sahələrinin vahid blok şəklində yerləşdirilməsinə yol verilir və onların mərkəzi dispetçer otağı ilə də vahid blokda birləşdirilməsi mümkündür. Blok 20 m²-dən az olmayan sahədə layihələndirilməlidir. Bloka (sahəsi 6 m²-dən az olmayan) server, böhran vəziyyətində rabitə və idarəetmə sisteminin (sahəsi 10 m²-dən az olmayan) avtomatlaşdırılmış telefon stansiyası (ATS) otaqları, böhran vəziyyətində rabitə və idarəetmə sistemi ilə ümumi (sahəsi 4 m²-dən az olmayan) giriş dəhlizi (tamburu) daxil edilməlidir. Bu otaqlar, kənar şəxslərin həm bloka, həm də blokun ayrı-ayrı yerləşmələrinə icazəsiz daxil olmasından mühafizə olunmaqla, bilavasitə xaricə və ya xaricə aparan pilləkən qəfəsəsinə çıxışı olan birinci və ya kürsü mərtəbədə yerləşdirilməlidir.

7. Ticarət-əyləncə kompleksi binalarının funksional tərkibinə tələblər

7.1. Ticarət-əyləncə kompleksinin funksional tərkibinə və profilinə görə təsnifatı bu Normaların Əlavə 3-də verilmişdir.

7.2. Ticarət-əyləncə kompleksinin ölçüləri və profili bu Normaların Əlavə 3-də cədvəl 3.1-ə və 3.2-yə müvafiq layihə tapşırığı ilə müəyyən edilməlidir.

7.3. Ticarət-əyləncə kompleksinin tərkibinə daxil edilməsinə yol verilən müəssisə və qurumların funksional-tipoloji qrupları bu Normaların Əlavə 3-nün cədvəl 3.3-də verilmişdir. Bu Normaların 5.3-cü bəndinə müvafiq ticarət-əyləncə kompleksinin tərkibində avtomobil dayanacaqları nəzərdə tutulmalıdır.

7.4. Ticarət və ictimai iaşə müəssisələrinin təsnifatı "Azərbaycan Respublikasında ticarət, məişət və digər növ xidmət sahələrində fəaliyyət göstərən təsərrüfat subyektlərində (onların obyektlərində) xidmətin sertifikatlaşdırılması üzrə Təlimat"-ın Əlavə 1-nə və TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitlərə ("Pərakəndə satış ticarət müəssisələrinin layihələndirilməsi" və "İctimai iaşə müəssisələrinin layihələndirilməsi") müvafiq, bədən tərbiyəsi və idman, o cümlədən bədən tərbiyəsi, idman və bədən tərbiyəsi-istirahət obyektlərinin təsnifatı isə TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (İdman zallarının, bədən tərbiyəsi-sağlamlıq xidmətləri üçün yerləşmələrin və süni qapalı buz meydançalarının layihələndirilməsi) müvafiq qəbul olunmalıdır.

Teatr-tamaşa yerləşgə qruplarının nomenklaturası və funksional xüsusiyyətləri TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (Teatrların layihələndirilməsi) uyğun olmalıdır.

7.5. Ticarət-əyləncə kompleksi bu Normaların Əlavə 3-nün cədvəl 3.2-nə müvafiq biri ticarət müəssisəsi olmaqla ən azı iki əsas müəssisə və qurum əsasında qurulur.

Əsas müəssisə (qurum) kimi müxtəlif profilli obyektlərdən və ya onların cəmindən (ticarət müəssisələri - supermarket və ya ixtisaslaşmış mağaza; ictimai iaşə müəssisələri - kafe, restoran və s.; mədəniyyət-istirahət qurumları - kinoteatr, istirahət mərkəzi və s.; bədən tərbiyəsi və idman təyinatlı obyektlər - idman zalı, buz meydançası və s.) istifadə edilməsinə yol verilir.

7.6. Ticarət-əyləncə kompleksinin tərkibinə daxil olan ticarət, mədəniyyət-istirahət, bədən tərbiyəsi-idman və digər müəssisə və qurumların alıcıları (ziyərətçiləri) üçün ümumi hərəkət yollarının layihələndirilməsinə yol verilir.

8. Konstruktiv həllərə tələblər

8.1. İstismar müddəti ticarət-əyləncə kompleksinin binalarının təxmin edilən istismar müddətindən az olan elementlər, detallar və avadanlıqlar layihədə müəyyən edilmiş təmirlərarası dövrlərə müvafiq və layihə tapşırığının tələbləri nəzərə alınaraq dəyişdirilməlidir.

8.2. Binaların konstruksiyaları, detalları və onların avadanlıqları, rütubətin, aşağı temperaturun, aqressiv mühitin, bioloji və digər əlverişsiz amillərin mümkün təsirinə davamlı materiallardan hazırlanmalı və ya AzDTN 2.5-1, DÜİST 28574, DÜİST 28575-ə uyğun olaraq onların təsirindən qorunmalıdır.

8.3. Ticarət-əyləncə kompleksinin konstruksiyaları hesablanarkən, partlayış, toqquşma, yanğın nəticəsində meydana gələn və hər hansı bir konstruksiya elementinin sıradan çıxmasına və ya zəifləməsinə gətirib çıxaran, AZS ГОСТ 27751-ə müvafiq tədricən dağılmasına səbəb ola biləcək qəza vəziyyəti nəzərə alınmalıdır.

8.4. Avtomobillərin və digər nəqliyyat vasitələrinin keçid yollarında sütun, divar, arakəsmələr və aqırımaların yan səthləri 1,6 m-dən az olmayan hündürlükdə mexaniki zədələnmədən qorunmalıdır.

8.5. Ticarət-əyləncə kompleksində ekspozisiya sahəli vitrinlər layihələndirildikdə DÜİST 30826-ya müvafiq istismar dövründə təhlükəsizlik və etibarlılığı təmin edən şüşələrin tətbiqi nəzərdə tutulmalıdır.

Ekspozisiya sahəsi olan vitrinlər küçə tərəfdən yerləşdirilərkən, vitrinlərin soyuyan və ya bayır səthlərinin tərləməkdən və buzlaşmadan, lazım olduqda isə birbaşa günəş işığından qorunması təmin edilməlidir.

8.6. Ticarət zallarından təxliyə yollarında malların və alıcıların (ziyərətçilərin), o cümlədən arabacıqla hərəkət edən alıcılar (ziyərətçilər) da daxil olmaqla, hərəkət etdiyi zonalarda kandarların qurulmasına yol verilmir. Təxliyə yollarında döşəmə materialları "Yanğın təhlükəsizliyi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa və DTN 2.02-01-ə müvafiq yanmayan materiallardan olmalıdır.

Asfalt döşəmələr yalnız avtomobillər üçün meydançanın yükboşaltma sahələrində salına bilər. Ticarət-əyləncə kompleksinin digər sahələrində döşəmə materialı layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.

9. Yanğın əleyhinə tələblər

9.1. Yanğın əleyhinə tələblər üzrə ticarət-əyləncə kompleksi “Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və DTN 2.02-01-ə müvafiq olaraq F3.1 funksional yanğın təhlükəsi sinifli çoxfunksiyalı ictimai binalara aid edilməlidir.

9.2. Yanğın əleyhinə tələblər “Yanğın təhlükəsizliyi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, “Azərbaycan Respublikasında yanğın təhlükəsizliyi Qaydaları”na, “Ticarət və ictimai işə müəssisələri, yarmarkalar, baza və anbarlar üçün yanğın təhlükəsizliyi Qaydaları”na, DTN 2.02-01, DÜİST 12.1.004, TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq nəzərdə tutulmalıdır.

9.3. Ticarət-əyləncə kompleksində uşaq oyun zonaları və ya uşaq əyləncə yerləri, kinoteatrlar, konsert zalları, fitnes mərkəzləri və s. yerləşmələrin hər biri üçün ayrılıqda DTN 2.02-01 tələblərinə uyğun olaraq funksional yanğın təhlükəsi sinifləri müəyyən edilməlidir. Yanğına qarşı sədlərə ayrılmış müxtəlif funksional yanğın təhlükəliliyi olan bina hissələri müstəqil təxliyə çıxışları ilə təmin olunmalıdır.

9.4. Ticarət və tamaşa yerləşmələri üçün ümumi hərəkət yolları qurulduqda, tamaşa və işə zonaları ticarət zonaları ilə ümumi zallarda yerləşdikdə, AzDTN 2.12-2*-yə müvafiq tüstünün xaric edilmə sistemi qurğusu olan belə yerləşmələr üçün ən yüksək tələblər üzrə təxliyə yollarında keçidlərin eni nəzərdə tutulmalı, həmçinin bina TNvəQ 2.08.02 və TNvəQ 2.04.09-a müvafiq avtomatlaşdırılmış yanğınsöndürmə sistemi ilə təchiz edilməlidir.

9.5. Qonşu bina və qurğularla yanğına qarşı ara məsafələr, yanğın bölmələri üçün giriş yolları və keçidlər AzDTN 2.6-1* və “Ticarət və ictimai işə müəssisələri, yarmarkalar, baza və anbarlar üçün yanğın təhlükəsizliyi Qaydaları”nın tələblərinə uyğun olaraq qəbul olunmalıdır.

9.6. Ticarət-əyləncə kompleksi binalarının odadavamlılıq dərəcəsi və konstruktiv yanğın təhlükəsi sinfi, yanğın bölmələrinin sahələri nəzərə alınmaqla, TNvəQ 2.08.02 və DTN 2.02-01-ə müvafiq təmin edilməlidir. Tamaşa yerləşmələri yerləşdirilərkən, TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq olaraq zalların yerləşmə hündürlüyünə (mərtəbə sayına) dair tələblər nəzərə alınmalıdır.

9.7. Təxliyə yollarına dair tələbləri müəyyən edərkən binalardan, mərtəbələrdən və otaqlardan təxliyə çıxışlarının sayı və eni, onlardan keçəcək maksimal, mümkün təxliyə olunan insanların sayından və insanların olması mümkün olan ən uzaq yerlərdən ən yaxın təxliyə çıxışına qədər yol verilən məsafə həddindən asılı olaraq DTN 2.02-01 və TNvəQ 2.08.02-nin tələblərinə uyğun olaraq müəyyən edilməlidir.

9.8. Ticarət-əyləncə kompleksinin ərazisində yerüstü və yeraltı avtodayanacaq sahələrinin yerləşdirilməsi AzDTN 2.7-1* tələblərinə uyğun olaraq qəbul edilməlidir. Bir qayda olaraq yanğın avtomobillərinin və avtoqaldırııcılarının kompleksə və ya ona aid tikililərə yaxınlaşma imkanı təmin edilməlidir. Həmin yolların üzərində yerüstü avtodayanacaq sahələrinin yerləşdirilməsinə yol verilmir.

9.9. Xarici yanğınların söndürülməsi üçün tələb olunan su mənbəyi (yanğın su rezervuarı, yanğın su hidrantı) və su sərfi hesabı AzDTN 2.11-1-in tələblərinə uyğun olaraq qəbul olunmalıdır. Kompleksin yaxınlığında tələb olunan həcmdə mövcud yanğına qarşı su mənbəyi (yanğın su rezervuarı, yanğın su hidrantı) olduqda “Ticarət və ictimai iaşə müəssisələri, yarmarkalar, baza və anbarlar üçün yanğın təhlükəsizliyi Qaydaları”nın 5.3-cü bəndi nəzərə alınmalıdır.

9.10. Daxili yanğınların söndürülməsi üçün tələb olunan yanğın kranları (YK) və avtomatik sulu söndürmə (sprinkler) qurğularının quraşdırılması AzDTN 2.11-3* və TNvəQ 2.08.02-nin tələblərinə uyğun olaraq qəbul olunmalıdır.

9.11. Yanğın zamanı xəbərdarlıq və təxliyənin idarəetmə sistemi TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (İctimai binalarda yanğın xəbərdarlığı və yanğında insanların təxliyəsinin idarə edilməsi sistemlərinin layihələndirilməsi) müvafiq nəzərdə tutulmalıdır.

9.12. Təxliyə yollarında və ya çıxışlarında elektromaqnit kilid sistemlərinin quraşdırılmasına, eləcə də təxliyə yollarında döşəmə və divarların yanar üzlük materialları ilə bəzədilməsinə yol verilmir.

9.13. Avtomatik yanğın xəbərvərici siqnalizasiya və tələb olunan sahələrə avtomatik yanğınsöndürmə (sprinkler) qurğularının quraşdırılması TNvəQ 2.04.09-un tələblərinə uyğun olaraq qəbul olunmalıdır.

9.14. Ticarət-əyləncə komplekslərində uşaq oyun zonaları və ya uşaq əyləncə yerlərinin binanın müxtəlif dərinliyində, künclərdə, müstəqil təxliyə çıxışı olmayan yerləşmələrdə və yanğınsöndürənlər üçün əlçatmaz sahələrdə yerləşdirilməsinə yol verilmir.

9.15. Ticarət-əyləncə komplekslərində uşaq oyun zonaları və ya uşaq əyləncə yerləri kompleksin 1-ci və 2-ci mərtəbələrində nəzərdə tutulmalıdır.

10. Sanitariya-epidemioloji tələblərin təmin edilməsi

10.1. Ticarət-əyləncə kompleksinin yerləşmələri üçün sanitariya-epidemioloji normalarının təmin edilməsinə dair tələblər TNvəQ 2.08.02-yə, bundan başqa ticarət müəssisələri, ictimai iaşə, idman və bədən tərbiyəsi-istirahət obyektləri üçün isə “Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və qüvvədə olan sanitariya norma və qaydalarına müvafiq qəbul olunmalıdır.

10.2. Ticarət-əyləncə kompleksi layihələndirilərkən, ictimai yerləşmələrin xarici səs-küy mənbələrindən mühafizəsi təmin edilməlidir. Səs-küyün azaldılma qiyməti, səs-küydən mühafizə tədbir və vasitələrinin seçilməsi xarici səs-küy mənbələrinin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla müəyyən edilməlidir.

İctimai yerləşmələr üçün yol verilən səs-küy səviyyələri DTN 2.04-03, DÜİST 12.1.036-ya müvafiq qəbul olunmalıdır. Səs-küyün yol verilən səviyyələrinə dair tələblər “Ətraf mühitə və insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən vibrasiya və səs-küy çirklənmələri normaları”nda verilmişdir.

10.3. Səs-küy və vibrasiya mənbələri olan avadanlıqların yerləşdiyi texniki yerləşmələr (ventilyasiya kameraları, şaxtalar və liftlərin mühərrik otaqları, nasosxana otaqları, soyuducu qurğuların mühərrik otaqları, istilik məntəqələri və s.) ictimai yerləşmələrə (tamaşaçı, məşq

və idman zalları, uşaq oyun zonaları və s.) bitişik, həmçinin onların üstündə və altında yerləşdirilməməlidir.

10.4. Konstruksiya elementləri, onların birləşmə düyünləri, ventilyasiya barmaqlıqları layihələndirilərkən, yerləşgələrin heyvanların və həşəratların daxil olmasından mühafizəsi nəzərdə tutulmalıdır.

10.5. Ticarət-əyləncə kompleksində ziyarətçilər (alıcılar) üçün ictimai tualetlər, ana və uşaq otaqları bütün müəssisə və qurumların kompleksi üçün onların yekun ümumi sahələri nəzərə alınmaqla layihələndirilməlidir. Onların mərtəbələr üzrə yerləşdirilməsinə yol verilir.

İctimai tualetlərdə əlilliyi olan şəxslər üçün kabinələrin hesablama sayı STN 62-yə, eləcə də “Bina və qurğuların layihələndirilməsində əlillər üçün zəruri olan həyat və fəaliyyət şəraitinin yaradılması üzrə Müvəqqəti Təlimat”ın tələblərinə müvafiq nəzərə alınmalıdır.

10.6. Ticarət-əyləncə kompleksinin tərkibinə zoopark (o cümlədən insan üçün təhlükəsiz heyvanlara malik olan zoopark) zonasının daxil edilməsinə yol verilmir.

10.7. Qazlarla çirklənmiş zonaların meydana gəlməsinin qarşısını almaq və onları lokallaşdırmaq üçün havanın sirkulyasiyası şəraitini nəzərə alan və atmosfer havasının keyfiyyətinin sanitariya-gigiyena normalarına uyğunluğunu təmin edən bina və ərazilərin planlaşdırma həlləri işlənilməlidir.

10.8. Ticarət-əyləncə kompleksində uşaq oyun sahələri (bu Normaların bənd 6.11-nə uyğun) TNvəQ 2.08.02-ə, “Sanitariya-epidemioloji salamatlıq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və qüvvədə olan sanitariya norma və qaydalarına müvafiq layihələndirilməlidir.

10.9. Sahəsi 6500 m² və daha çox olan funksional-tipoloji qruplara aid yerləşgələrdə mərkəzləşdirilmiş və ya kombine edilmiş vakuumlu toztəmizləmə sistemi nəzərdə tutulmalıdır. Daha kiçik sahələrdə toztəmizləmə sisteminin zəruriliyi layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.

10.10. Mərkəzləşdirilmiş və ya kombine edilmiş toztəmizlənmə sistemi olmadıqda, tozsoranların süzgəclərinin təmizləmə kameralarının qurulması layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.

10.11. Bərk məişət tullantılarının saxlanması, toplanması, daşınması və işlənməsi “Tullantılar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və “Şəhərlər və digər yaşayış məntəqələri ərazisinin sanitariya qaydalarına, gigiyena və ekoloji normativlərə uyğun olaraq təmizlənməsi, məişət tullantılarının müvəqqəti saxlanması, müntəzəm daşınması və zərərsizləşdirilməsi Qaydaları”na müvafiq həyata keçirilməlidir.

11. Mühəndis avadanlıqlarına tələblər

11.1. Ticarət-əyləncə kompleksinin yerləşgələrində daxili istilik və qaz təchizatı, isitmə, ümumi hava mübadiləsi və tüstü əleyhinə ventilyasiya, kondisioner sistemlərinin layihələndirilməsi və quraşdırılması DTN 2.02-01, AzDTN 2.13-1*, AzDTN 2.12-2*, TNvəQ 3.05.01, TNvəQ 2.08.02-yə uyğun olaraq yerinə yetirilməlidir.

Kateqoriyasından asılı olaraq, binanın enerji effektivliyi sinifləri üzrə minimum enerji effektivliyi normaları “Binalar üçün minimum enerji effektivliyi Normaları”nın tələblərinə müvafiq olmalıdır.

11.2. Ticarət-əyləncə kompleksinin yerləşmələrində isitmə, ventilyasiya və kondisioner sistemləri layihələndirilərkən, mikroiqlim parametrlərinin optimal göstəriciləri DÜİST 30494-ə müvafiq təmin edilməlidir.

11.3. Ticarət-əyləncə kompleksinin daxili soyuq və isti su təchizatı, kanalizasiya və nov sistemlərinin layihələndirilməsi və quraşdırılması AzDTN 2.11-3*, TNvəQ 3.05.01, TNvəQ 2.08.02-yə uyğun olaraq yerinə yetirilməlidir.

11.4. Polimer materiallardan hazırlanmış kanalizasiya dik borularının mərtəbəarası örtüklərdən keçməklə açıq çəkilişində, boruların kəsişdiyi inşaat konstruksiyalarının odadavamlılıq hədlərindən aşağı olmayan odadavamlılıq həddinə malik yanğın əleyhinə muftalar istifadə edilməlidir.

11.5. Mühəndis kommunikasiya şəbəkələri layihələndirildikdə təmir və reqlament işlərinin aparılması üçün onlara yaxınlaşma imkanları nəzərdə tutulmalıdır.

11.6. İstilik məntəqələrinin layihələndirilməsi qaydaları AzDTN 2.12-3*-də verilmişdir. Ziyarətçilər və xidmət heyəti üçün yerləşmələrdə isti su boru xətlərinin açıq şəkildə çəkilməsinə yol verilmir.

11.7. Mühəndis sistemlərinin layihələndirilməsi üçün xarici havanın hesablama iqlim parametrləri TNvəQ 2.01.01-ə əsasən qəbul edilməlidir.

11.8. Ticarət-əyləncə kompleksi layihələndirilərkən, bina və qurğuların mühəndis sistemlərinin monitorinqi və idarə edilməsi üçün strukturlaşdırılmış sistemi, mühəndis sistemlərinin təhlükəsiz və enerjiyə qənaət etməklə idarə olunma alqoritmləri əsasında tətbiq olunmalıdır.

11.9. Bütün qruplara aid müəssisə və qurumların alıcıları (ziyarətçiləri) üçün yerləşmələr kondisioner sistemləri ilə təchiz edilməlidir.

11.10. Soyutma sistemlərinin layihələndirilməsi AzDTN 2.12-2* nəzərə alınmaqla həyata keçirilməlidir.

11.11. Soyutma təchizatı sistemlərinin, mərkəzi soyuducu stansiyadan və soyuducu agentinin sərfi dəyişən çoxzonalı freon sistemlərindən qurulmasına yol verilir.

11.12. Ticarət-əyləncə kompleksi üçün istifadə olunan soyuducu avadanlıqlarının elektrik enerji səmərəliliyi orta illik göstəricinin 45%-dən (enerji effektivliyi sinfi "A"-dan) az olmamalıdır.

11.13. Ticarət zalları, sürətli xidmət göstərən ictimai iaşə müəssisələri, kinoteatrlar, idman zalları və buz meydançaları üçün vurucu-sorucu mexaniki ventilyasiya sistemləri sorulan havanın istiliyindən istifadə edilməsi ilə layihələndirilməlidir. Kondisioner sistemi ilə təchiz olunmuş yerləşmələr üçün soyuq havanın utilizasiya sistemləri nəzərdə tutulmalıdır.

11.14. İstismə, ümumi hava mübadiləsi və tüstü əleyhinə ventilyasiya, kondisioner sistemləri müxtəlif funksional təyinatlı və istismar şəraitli yerləşmələr və zonalar üçün ayrıca layihələndirilməlidir.

11.15. Ticarət-əyləncə kompleksinin daxilində olan avtomobil dayanacaqlarının mühəndis avadanlıqlarının layihələndirilməsi AzDTN 2.7-1*-ə müvafiq yerinə yetirilməlidir.

11.16. Dəyişən sayda ziyarətçisi olan (ticarət zalları, ictimai iaşə müəssisələri, idman zalları) yerləşgələrin insanlarla faktiki dolmasından asılı olaraq, karbon qazı və temperatur vericilərindən istifadə edərək, vurulan və resirkulyasiya edən havanın sərfini tənzimləyən adaptiv ventilyasiya sistemlərinin tətbiq edilməsinə yol verilir.

11.17. Bina və qurğuların mühəndis sistemlərinin monitorinqi və idarə edilməsi üçün strukturlaşdırılmış sistemin, mühəndis (yükdaşıyan) konstruksiyaların, təhlükəli təbii proseslər və hadisələrin monitorinqi sisteminin otaq və sahələrində, server, dispetçer, rabitə vasitələrinin kommutasiya-paylayıcı avadanlığı otaqlarında və s. yerləşgələrdə avadanlıqların 100%-lik ehtiyatla təmin olunması ilə il boyu texnoloji kondisiyalaşdırma sistemi nəzərdə tutulmalıdır.

11.18. Ticarət-əyləncə kompleksi binalarının elektrik qurğularının layihələndirilməsi DTN 2.04-05-yə və "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları"na müvafiq yerinə yetirilməlidir.

11.19. Yanğın əleyhinə mühafizə sistemlərinin elektrik avadanlıqları layihələndirilərkən TNvəQ 2.04.09-un və "Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları"nın tələbləri nəzərə alınmalıdır.

11.20. Daxili avtomobil dayanacaqları üçün elektrik qurğularının layihələndirilməsi AzDTN 2.7-1*-ə uyğun yerinə yetirilməlidir.

11.21. Ticarət-əyləncə kompleksinin enerji təchizatı üçün binadaxili, binaya bitişik transformator yarımstansiyalarının elektrik qurğuları layihələndirildikdə, yarımstansiyalarda quru transformatorlardan istifadə edilməlidir.

11.22. Ticarət-əyləncə kompleksi binalarında istifadə olunan kabel və naqillər mis özəkli olmalıdır. Kabel məmulatlarının seçimi DÜİST 31565-in tələblərinə əsasən aparılmalıdır.

11.23. Müxtəlif funksional zonaların (ticarət, iaşə müəssisələri və s.) yerləşgələrinin elektrik qurğuları layihələndirildikdə konkret yerləşgə üçün normativ sənədlərdən istifadə olunmalıdır.

11.24. Dəhliz, holl, vestibül, pilləkən və s. daxil olmaqla əlaqələndirici məkanların işıqlandırılmasının idarə edilməsi mərkəzləşdirilmiş olmalıdır, qəza işıqlandırılmasının idarə edilməsi dispetçer otağından da mümkün olmalıdır.

11.25. Ticarət-əyləncə kompleksi ərazisinin xarici işıqlandırılması məsafədən idarəetməyə malik olmalıdır.

11.26. Ticarət-əyləncə kompleksi binalarının ildırımdan qorunmasına dair tələblər RS 34.21.122 üzrə yerinə yetirilməlidir.

11.27. Ticarət-əyləncə kompleksinin daxili və açıq avtomobil dayanacaqlarında parklama üçün boş yerlərin mövcudluğunu və bu yerlərə doğru hərəkət istiqamətini göstərən elektron məlumat lövhələrindən istifadə edərək avtomatlaşdırılmış məlumat sisteminin qurulmasına yol verilir. TNvəQ 2.08.02 normativ sənədinə əlavə metodik vəsaitə (İctimai binalarda yanğın xəbərdarlığı və yanğında insanların təxliyəsinin idarə edilməsi sistemlərinin layihələndirilməsi) uyğun olaraq ticarət-əyləncə kompleksi binalarında yanğın haqqında insanların məlumatlandırılması üçün məlumat lövhələri, həmçinin ticarət zalları və digər

yerləşmələrdən təxliyə nişanları “Elektrik qurğularının quraşdırılması Qaydaları”na müvafiq layihələndirilməlidir.

12. Təhlükəsizliyin və antiterror mühafizəsinin kompleks təmin edilməsi tədbirlərinə dair tələblər

12.1. Layihə tapşırığına əsasən eyni vaxtda 50-dən çox insanın bir məkanda olması ehtimal olunan ticarət-əyləncə komplekslərinin layihə həllərində antiterror təhlükəsizliyi təmin edən tələblər nəzərdə tutulmalıdır.

12.2. Obyektin antiterror mühafizəsinin təmin edilməsinə dair tədbirlərin tərkibinə - təşkilatçılıq və rejim xarakterli tədbirlər, mühəndis-texniki xarakterli tədbirlər, tikinti dövründə obyektin mühafizəsi üzrə layihə həllərinin və tədbirlərin əsaslandırılması daxil olmalıdır.

12.3. Ticarət-əyləncə komplekslərinin ərazisində terror aktı ehtimalını əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq və onun ərazisində olan insanların mühafizəsini gücləndirmək məqsədilə texniki aşkarlama vasitələri ilə yanaşı, kompleksin ərazisinə girişlərdə postlar aşağıdakı cihaz və avadanlıqlarla təchiz edilməlidir:

- radiomüdaxilə yayımını təmin edən cihazlarla;
- dozimetrlər-radiometrlərlə;
- partlayışdan mühafizə vasitələri ilə;
- əl üçün və yerlə sürülə bilən yoxlama güzgüləri ilə.

12.4. Terror aktlarına qarşı mübarizəyə dair layihə həlləri bu Normaların Əlavə 4-nə uyğun olaraq daimi və müvəqqəti mühafizə postlarının təşkilini (təhlükəsizlik xidməti işçilərinin yerləşdirilməsi), mühafizə postlarının hər birinin partlayıcı qurğuların, silahların və döyüş sursatlarının aşkar edilməsi üçün texniki vasitələrlə təchiz edilməsi nəzərdə tutulmalıdır.

12.5. Ticarət-əyləncə kompleksinin ərazisinin və yerləşmələrinin kompleks təhlükəsizlik təminatı texniki vasitələri ilə təchiz edilməsi üzrə layihə həllərində nəzərdə tutulmalıdır:

- mühafizənin video-müşahidə sistemi;
- mühafizənin həyəcan-siqnalizasiya sistemi;
- giriş üçün nəzarət və idarəetmə sistemi;
- mühafizə-işıqlandırma sistemi;
- təcili rabitə sistemi;
- təhlükəsizlik sisteminin mərkəzi idarəetmə məntəqəsi.

Obyektin, təhlükəsizliyin kompleks təmin olunmasının texniki sistem komponentləri ilə təchiz olunma səviyyəsi və onların inteqrasiya dərəcəsi layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.

12.6. Ticarət-əyləncə komplekslərinin təhlükəsizliyinin kompleks təminatı texnogen və təbii xarakterli fəvqəladə halların qarşısının alınmasına və onların nəticələrinin minimuma endirilməsinə yönəlmiş tədbirlər nəzərdə tutulmalıdır. Kompleks təhlükəsizliyin idarəedilməsi bütün xidmətlər, postlar, nəzarət-buraxılış məntəqələri ilə birbaşa telefon əlaqəsi olan mərkəzi məntəqədən həyata keçirilməlidir. Zərurət olduqda ticarət-əyləncə komplekslərinin kompleks təhlükəsizliyi üçün mərkəzi idarəetmə məntəqəsi ikitərəfli audioəlaqə və digər kommunikasiya vasitələri ilə həyata keçirilməsinə yol verilir.

12.7. Bina və qurğuların mühəndis sistemlərinin monitorinqi və idarə edilməsi üçün strukturlaşdırılmış sistemi layihələndirilərkən, ticarət-əyləncə kompleksinin normal vəziyyətdə, fəvqəladə hallarda və onların nəticələrinin ləğv edilməsində istismarı alqoritmləri üzrə bütün sistemlərin qarşılıqlı əlaqələri təmin edilməlidir.

12.8. Bina və qurğuların mühəndis sistemlərinin monitorinqi və idarə edilməsi üçün strukturlaşdırılmış sistemə daxil olan nəzarət edilən avtomatlaşdırılmış sistemlərin siyahısı, onlara nəzarət parametrləri, nəticələrin ticarət-əyləncə kompleksinin idarəolunmasının avtomatlaşdırılmış sistemə ötürülməsi şərtləri, kompleks sınaq və istismara qəbul qaydaları Fəvqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) texniki şərtlərinə uyğun olaraq layihələndirmə mərhələsində işlənilməli və təsdiq olunmalıdır.

Ticarət-əyləncə kompleksinin mühəndis avadanlıqlarının monitorinqi sistemləri, kompleksdə fəvqəladə hallar haqqında məlumatların FHN-nin operativ idarəolunma mərkəzinə ötürülməsini təmin etməlidir.

12.9. Ticarət-əyləncə komplekslərinin mühəndis sistemlərinin idarəolunması və monitorinqi sistemi kompleksin digər zəif cərəyanlı sistemlərindən məkan və ya fiziki olaraq ayrılmış, müstəqil strukturlaşdırılmış kabel şəbəkələrindən istifadə etməklə vahid informasiya məkanı bazasında qurulmalıdır.

Digər sistemlərlə qarşılıqlı informasiya əlaqələri mərkəzi idarəetmə məntəqələri səviyyəsində həyata keçirilə bilər.

12.10. Ticarət-əyləncə kompleksinin mühəndis sistemlərinin idarəolunması və monitorinqi sistemi baş dispetçer məntəqəsinə, yanğın təhlükəsizlik zonalarına, yanğınsöndürmə bölmələrinin daşınması üçün liftlərə, nasos stansiyaları yerləşən yerləşmələrə, daxili xüsusi telefon rabitəsinə malik olmalıdır.

12.11. Ticarət-əyləncə komplekslərində kənar şəxslərin və (və ya) xidmət heyətinin girişini məhdudlaşdıran və ya qadağan edən zonalar nəzərdə tutulmalıdır. Giriş zonaları mühafizə olunan obyektlərin məsuliyyət dərəcəsinə görə təsnif edilməli və müvafiq texniki təchizata malik olmalıdır.

12.12. Ticarət-əyləncə kompleksinin ərazisi mexaniki nəqliyyat vasitələrinin icazəsiz girişinin qarşısını alan fiziki sədlərlə hasara alınmalıdır. Əraziyə daxilolma ancaq şlaqbaum və giriş-çıxışı məhdudlaşdıran digər vasitələrlə təchiz olunmuş nəzarət-buraxılış məntəqələri vasitəsilə həyata keçirilməlidir. Bundan əlavə, ərazi video-müşahidə vasitələri ilə təchiz edilməlidir.

12.13. Ticarət-əyləncə kompleksinin yeraltı hissəsinə daxilolma nəzarət-buraxılış sistemləri tətbiq edilməklə həyata keçirilməlidir. Yeraltı yerləşmələrə nəzarət video-müşahidə sistemlərinin köməyi ilə fasiləsiz həyata keçirilməlidir. Zərurət olduqda yeraltı hissədə və ya ayrı-ayrı yerləşmələrdə mühafizə xidməti təşkil edilməlidir.

12.14. Dispetçer məntəqələrinə giriş icazəsi ancaq bu məntəqələrin işçilərinə, mühafizə xidmətinə və binanın təhlükəsizliyinə cavabdeh olan digər xidmətlərin nümayəndələrinə verilməlidir.

12.15. Texniki mərtəbələrə giriş yalnız xidmət heyəti, o cümlədən dispetçer məntəqələri, mühafizə xidməti və ticarət-əyləncə kompleksinin təhlükəsizliyinə cavabdeh olan digər xidmətlərin işçiləri və nümayəndələri üçün təmin edilməlidir. Texniki mərtəbələrin

yerləşmələrinə giriş kodlu qfıllar vasitəsilə həyata keçirilməli və mühafizə siqnalizasiyası ilə qorunmalıdır.

12.16. Ticarət-əyləncə kompleksinin damına və açıq meydançalarına daxil olmağa icazə yalnız xidmət heyətinə, o cümlədən dispetçer məntəqələrinin, mühafizə xidmətinin işçilərinə və kompleksin təhlükəsizliyinə cavabdeh olan digər xidmətlərin nümayəndələrinə verilməlidir. Dam və açıq meydançalara çıxışlar kodlu qfılların köməyi ilə və ya giriş kodunun nəzarəti əsasında digər vasitələrlə həyata keçirilməli və mühafizə siqnalizasiyası altında olmalıdır. Dam və açıq meydançalar video-müşahidə sistemləri ilə təchiz olunmalıdır.

12.17. Ticarət-əyləncə kompleksinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün tətbiq edilən video-müşahidə sistemlərinə aid tələblər layihə tapşırığında göstərilməli və kompleksin təhlükəsizliyinə cavabdeh olan mühafizə və digər xidmətlər ilə razılaşdırılmalıdır.

12.18. Ticarət-əyləncə kompleksinin kompleks təhlükəsizliyinin mərkəzi idarəetmə məntəqəsi icazəsiz müdaxilədən (girişdən) mühafizə olunmalıdır. Mərkəzi idarəetmə məntəqəsinin qoruyucu konstruksiyalarının odadavamlılıq həddi binanın yükdaşıyan konstruksiyalarının odadavamlılıq həddindən az olmamalıdır və məntəqə işçilərini müxtəlif atıcı silahların atəşindən qorunmalıdır.

12.19. Təhlükəsizlik xidmətinin şəxsi heyəti üçün yerləşmələr ticarət-əyləncə kompleksinin mərkəzi idarəetmə məntəqəsinə yaxın yerləşdirilməlidir. Şəxsi heyətin mərkəzi məntəqə istiqamətində hərəkət yollarında süni maneələr olmamalıdır.

12.20. Quyular, şaxtalar, tunellər və başqa kommunikasiya yerləşmələrinin ölçüləri 250x250 mm və daha böyük olan, girişləri kilidli qapılar və ya yüklərlə təchiz edilməli və mühafizə siqnalizasiyası ilə təmin olunmalıdır. Qapıların əvəzinə daxilolma məhdudlaşdırılan zonalara insanların keçməsinin qarşısını alan, çıxarılması mümkün olan və ya daimi barmaqlıqların nəzərdə tutulmasına yol verilir.

12.21. Fövqəladə hallar yarandıqda, ticarət-əyləncə kompleksindən insanların təxliyəsinin idarə olunma sistemi, təhlükəsizliyin kompleks təminatı sisteminin tərkibinə daxil edilməlidir. Təxliyənin idarə olunma sistemi təxliyə yollarında kompleksin normal istismar rejimində bağlı vəziyyətdə olan qapılarının avtomatik açılmasını təmin etməlidir.

Təxliyənin idarə olunma sistemi təxliyə yollarının yerləşməsi və onlara doğru hərəkət istiqamətləri haqqında insanların məlumatlandırılmasını təmin etməlidir. Təxliyə yolları elektron məlumatlandırma vasitələri və müstəqil mənbədən qidalanan elektrik lampaları ilə təchiz olunmalıdır.

Şaquli nəqliyyatın (eskalatorlar və liftlər) hesablanması

Mərtəbələr arasındakı ziyarətçi axını, ticarət-əyləncə kompleksi yerləşmələrinin funksional qruplarının yerləşməsi və onlara uyğun ticarət, iaşə, məişət xidmətləri müəssisələrinin, tamaşa və istirahət-əyləncə qurumlarının ziyarətçilərinin sayı nəzərə alınmaqla layihə tapşırığı ilə müəyyən edilir.

1.1. Liftlərin sayının hesablanması

1.1.1. Ticarət-əyləncə kompleksindəki sənişin liftlərinin sayı və onların yükqaldırma qabiliyyəti, sənişin axınının hesabı nəzərə alınmaqla, layihə tapşırığına və TNvəQ 2.08.02-yə müvafiq təmin edilməlidir.

1.1.2. İki və ya daha çox səviyyədə yerləşən ticarət-əyləncə kompleksində, STN 62-yə müvafiq olaraq, əlilliyi olan şəxslərin yerdəyişməsi üçün, yerləşmələrin hər bir funksional qrupu üzrə ən azı bir sənişin lifti quraşdırılmalıdır.

1.1.3. Yük liftlərinin yükqaldırma qabiliyyəti və kabinələrinin ölçüləri, yerləşmələrin funksional təyinatı və liftlərin boşaldılması və yüklənməsi üçün nəzərdə tutulmuş mexanikləşdirilmiş vasitələr nəzərə alınmaqla, layihə tapşırığına əsasən təyin edilir. Yük liftlərinin tələb olunan minimum sayı yük axınının həcmi hesablanmaqla müəyyən olunmalıdır.

1.1.4. Şaquli nəqliyyat vasitələrinin daşıma qabiliyyəti və istifadəçilərinin sayı aşağıdakı göstəricilərə uyğun olaraq hesablanır:

- ziyarətçilərin hesablama sayı;
- binanın mərtəbələr üzrə ziyarətçilərinin hesablama sayı;
- müxtəlif vaxt dövrlərində daşınmalara olan tələbat;
- gün ərzində daşınmaların istiqaməti;
- layihələndirilən və ya quraşdırılan liftlərin qurulma parametrləri və onların idarə olunması sistemləri.

1.2. Eskalatorların sayının hesablanması

1.2.1. Ticarət-əyləncə kompleksinin dörd və daha çox mərtəbədə yerləşən yerləşmələrinin funksional qrupları üçün eskalatorlar nəzərdə tutulmalıdır. Təxliyə yollarının hesablanmasında eskalatorlar nəzərə alınmır.

1.2.2. Eskalatorun daşıma qabiliyyəti – nəzəri olaraq 1 saat ərzində eskalator və ya sənişin konveyeri ilə hərəkət etdirilə bilən adamların sayıdır.

Eskalatorun daşıma qabiliyyəti eskalatorun planda dərinliyi 400 mm olan bir pilləsində və ya sənişin konveyerinin lentinin hər 400 mm uzunluğunda daşınanların sayına uyğun olaraq aşağıdakı şərtlərə görə müəyyən edilir:

- 1 nəfər - nominal eni 0,6 m olduqda;
- 1,5 nəfər - nominal eni 0,8 m olduqda;
- 2 nəfər - nominal eni 1,0 m olduqda.

1.2.3. Eskalatorun daşıma qabiliyyəti aşağıdakı düsturla müəyyən olunur:

$$c_t = v \cdot 3600k/0,4, \quad (1.1)$$

Burada

c_t – daşıma qabiliyyəti, adam/saat;

v – nominal sürət, m/san;

k – eskalatorun eninin ən çox yayılmış qiymətlərinə uyğun olan əmsal:

- eskalatorun nominal eni 0,6 m olduqda - 1;
- eskalatorun nominal eni 0,8 m olduqda - 1,5;
- eskalatorun nominal eni 1,0 m olduqda - 2.

1.2.4. Eskalatorun bu Əlavənin (1.1) düsturu ilə hesablanmış daşıma qabiliyyətinin göstəriciləri cədvəl 1.1-də verilmişdir.

Cədvəl 1.1

Nominal en, m	Nominal sürətin m/san ilə qiymətində eskalatorun nəzəri daşıma qabiliyyəti, adam/saat		
	0,5 m/s	0,65 m/s	0,75 m/s
0,6	4500	5850	6750
0,8	6750	8775	10125
1,0	9000	11700	13500

1.2.5. Eskalatorun parametrlərinin əsas qiymətləri “Eskalatorların quraşdırılması və təhlükəsiz istismarı Qaydaları”na müvafiq qəbul olunmalıdır.

Malların qəbulu, saxlanması və satışa hazırlanması üçün yerləşmələrin parametrləri

2.1. Ticarət müəssisələri üçün yükboşaltma yerlərinin hesablama sayı bu Əlavənin cədvəl 2.1-nə müvafiq qəbul olunmalıdır. Bir neçə ticarət müəssisəsinin birgə istifadə imkanı hesabına onların ümumi sayının 15 %-dən çox olmayaraq azaldılmasına yol verilir.

Cədvəl 2.1

Ticarət-əyləncə kompleksi tərkibində ticarət müəssisələri üçün yükboşaltma yerlərinin hesablama sayı		
Ticarət müəssisəsinin adı	Ticarət sahəsi, m ²	Yükboşaltma yerlərinin hesablama sayı, az olmayaraq
Universal çeşidli ərzaq müəssisələri	400-ə qədər	1
	400-1000	2
	1001-1500	3
	1501 və çox	4
Geniş, dar və ya məhdud çeşidli ixtisaslaşmış ərzaq ("Meyvə-tərəvəz" istisna olmaqla) müəssisələri	100-ə qədər	1
"Meyvə-tərəvəz" üzrə ixtisaslaşdırılmış ərzaq müəssisələri	400-ə qədər	1
	401 və çox	2
Universal çeşidli qeyri-ərzaq və genişləndirilmiş çeşidli ixtisaslaşmış müəssisələr	650-yə qədər	1
	651-1500	2
	1501-4500	3
	4501-6500	4
	6501-8500	5
	8501-13500	7
Tam çeşidli ixtisaslaşmış qeyri-ərzaq ("Mebel", "Tikinti materialları" istisna olmaqla) müəssisələri	650 və az	1
	651 və çox	2
Tam çeşidli ixtisaslaşmış qeyri-ərzaq (mebel, tikinti materialları) müəssisələri	650-yə qədər	1
	651-1500	2
	1501 və çox	3

Dar və məhdud çeşidli ixtisaslaşmış qeyri-ərzaq ("Kitablar", "Güllər", "Təbiət" və s.) müəssisələri	Normalaşdırılmır	1
<p>Qeyd. <i>Tam çeşidli ixtisaslaşmış qeyri-ərzaq mağazalarında alınan malların göndərilməsi üçün əlavə olaraq yükboşaltma yerləri nəzərdə tutulmalıdır (ticarət sahəsi 1000 m²-ə qədər (daxil olmaqla) olduqda - 1 yükboşaltma yeri, 1000 m²-dən çox olduqda - 2 yükboşaltma yeri).</i></p>		

2.2. Yükboşaltma platformalarının səviyyəsi aşağıdakı kimi olmalıdır:

- avtomobillər üçün meydançanın səviyyəsindən 1,1-1,2 m yuxarıda;
- malların çatdırılması üçün kiçik tonajlı və minik avtomobillərindən istifadə edildikdə, avtomobillər üçün sahənin səviyyəsindən 0,6-0,8 m yuxarıda;
- layihə tapşırıqına uyğun olaraq yükboşaltma-qaldırma avadanlığı mövcud olduqda - avtomobillər üçün sahə ilə eyni səviyyədə.

Düzbucaqlı platformanın minimum dərinliyi 4,0 m, mişaraoxşar platformanın ən dar nöqtədə dərinliyi 2,5 m olmalıdır.

2.3. Maşınların hərəkət imkanları məhdud olan hallarda qapalı yükboşaltma yerləşmələri, az tonajlı (və ya minik) avtomobillər üçün 8 m-dən (qapıdan yükboşaltma platformasına qədər) və ağır yük daşıyan avtomobillər (soyuduculu, qoşqulu avtomobillər) üçün 12 m-dən az olmayan dərinlikdə layihələndirilməlidir.

Giriş darvazasının eni 3,6 m-dən və hündürlüyü 4,2 m-dən az olmadıqda, talvarın altındakı yükboşaltma yerləşməsinin yolun hərəkət hissəsindən çıxıntılı konstruksiyalara qədər hündürlüyü 4,2 m-dən az olmamalıdır. Layihə tapşırıqına görə ağır yük daşıyan avtomobillərin istifadəsi nəzərdə tutulmadıqda, giriş darvazasının eninin və hündürlüyünün 3,6 m-dən az olmayaraq, yükboşaltma yerləşməsinin hündürlüyünün 3,6 m qəbul olunmasına yol verilir.

2.4. Ticarət-əyləncə kompleksinin sahəsindən və istifadə olunan nəqliyyat vasitələrindən asılı olaraq, malların saxlanması və satışı hazırlanması üçün yerləşmələr qrupunda dəhlizlərin eni, ticarət zalının xidməti sahəsi 250 m²-ə qədər olduqda 1,6 m-dən az olmayaraq; sahəsi 250 m²-dən çox olduqda 1,8 m-dən az olmayaraq və elektricləşdirilmiş nəqliyyatdan istifadə edildikdə ticarət zalının ixtiyari sahəsi üçün 2,3 m-dən az olmayaraq qəbul olunmalıdır.

Sahəsi 10 m²-dən çox olan, malların saxlanması üçün yerləşmələrdə və anbarlarda qapılar ikilaylı olmalıdır, eni 1,3 m-dən, hündürlüyü 2,3 m-dən az olmamalıdır, daha kiçik anbar sahələrində eni 0,9 m-dən, hündürlüyü 2,3 m-dən az olmayan birlaylı qapıların olmasına yol verilir. Talvarın altında yerləşən yükboşaltma platforması ilə mağazanın yerləşmələri arasındakı qapılar ikilaylı və ya sürüşdürülən olmalı, eni 1,6 m-dən, hündürlüyü 2,3 m-dən az olmamalıdır.

2.5. Ümumi anbarlarda malların saxlanılmasına aşağıdakı qaydada yol verilir:

- ticarət zalının sahəsi 100 m²-dən çox olmayan ərzaq ticarət müəssisələrində- malların yanaşı saxlanması qaydalarına riayət edilməsi şərti ilə;

- ticarət zallarının sahəsindən asılı olmayaraq qeyri-ərzaq ticarət müəssisələrində, lakin sellüloid, ətir və aerosol tipli qoxulu malların, eləcə də yanan mayelərin saxlanması istisna olunmaqla.

Anbar sahələrində malların satışa hazırlanmasının nəzərdə tutulmasına yol verilir.

Soyuducu kameraların birləşdirilməsinə hesabi temperatur göstəricilərinə və məhsulların xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq yol verilir.

2.6. Malların saxlanması və satışa hazırlanması üçün yerləşgələrin tualetlərin, duşların və kanalizasiyaya suyun axıdılması üçün trapeqların altında yerləşdirilməsinə yol verilmir.

Mağazaların (daxili-bitişik və ya digər funksional təyinatlı binaların daxilindəki) üstündə texniki mərtəbə olduqda, kanalizasiya dik boruları yerləşgələrin hüdudlarından kənar çəkildikdə, malların saxlanması və satışa hazırlanması üçün yerləşgələrin yerləşdirilməsi məhdudlaşdırılmır.

Yuma otaqlarında, ayaqyolularda və duşlarda kanalizasiyaya suyun buraxılması üçün trapeqlar nəzərdə tutulmalıdır və döşəmənin səviyyəsi qonşu yerləşgələrin döşəmələrinin səviyyəsindən 2 sm aşağı olmalıdır.

2.7. Soyudulan kameralar eni 1,3 m-dən az olmayan şlüzdən girişli vahid blok şəklində layihələndirilməlidirlər.

Vahid blokdan kənar, müvafiq anbardan girişləri olan, ikidən çox olmayan kameraların yerləşdirilməsinə yol verilir. Soyudulan kamerada hesablaşma temperaturu 2 °C və daha yüksək olduqda, onun girişində şlüzün nəzərdə tutulmamasına yol verilir.

Aşağı temperaturlu kameraya (və ya kameralar blokuna) giriş ayrıca şlüz vasitəsilə nəzərdə tutulmalıdır.

2.8. Qazanxanaların, boyler, duş otaqlarının və yüksək temperaturlu, rütubətli digər yerləşgələrin yanında, həmçinin bu yerləşgələrin üstündə və ya altında soyudulan kameraların yerləşdirilməsinə yol verilmir.

2.9. Soyudulan kameraların xarici qoruyucu konstruksiyalarının istilik izolyasiyası kameralardakı daxili hesablaşma temperaturuna müvafiq layihələndirilməlidir.

Soyudulan kameraların qoruyucu konstruksiyalarında su təchizatı, kanalizasiya, ventilyasiya boru xətlərinin və elektrik kabellərinin çəkilməsinə yol verilmir.

2.10. Soyudulan kameraların xalis hündürlüyü 2,7 m-dən az və 3,5 m-dən çox olmamalıdır. Daha yüksək hündürlüklərdə kameraların üstündə, kameralar və üst mərtəbələr arasında havalandırılan araboşluğu saxlamaqla, ayrıca örtüyün nəzərdə tutulmasına yol verilir. Kameraların yaşayış mərtəbələrinin altında yerləşdirilməsi lazım gəldikdə isə kameranın örtüyü binanın mərtəbəarası örtüyündən havalandırılan araboşluğu ilə ayrılmalıdır.

2.11. Soyudulan kameraların maşın bölmələrində, ticarət zalında yerləşən piştaxtaların mərkəzləşdirilmiş soyutma sisteminin təşkili nəzərdə tutulmalı, soyutma aqreqatları bu məqsədlə ticarət zalının yanında və ya altında yerləşən xüsusi texniki otaqda yerləşdirilməlidir.

Kameraların hava soyutma sistemi olduqda, maşın bölmələrinin xalis hündürlüyü 2,7 m-dən çox, 3,5 m-dən az olmalıdır.

Maşın bölməsində soyuducu aqreqlər kameranın yanında və ya kameranın yaxınlığında ayrılmış sahədə quraşdırılmalı, 1,5 m hündürlüyündən az olmayan metal hasar, barmaqlıq ilə (ikilaylı qapılı) dəhlizdən ayrılmalıdır.

Ticarət-əyləncə komplekslərinin təsnifatı

Cədvəl 3.1

Funksional tərkibinə və ümumi sahəsinə görə ticarət-əyləncə komplekslərinin növləri

Ticarət-əyləncə kompleksinin növü	Funksional tərkibi - müəssisə və qurumların qrupları* / ticarət-əyləncə kompleksinin profili**	Ümumi sahə
I	1 - 4, 5/A - B	10000-30000 m ²
II	1 - 4, 5/A - C	30000-50000 m ²
III	1 - 4, 5/A - C	50000 m ² və çox
* cədvəl 3.3-ə görə müəssisə və qurumların qrupları. ** cədvəl 3.2-yə görə ticarət-əyləncə kompleksinin profili.		

Cədvəl 3.2

Əsas müəssisə və ya qurum üzrə ticarət-əyləncə kompleksinin profili

Ticarət-əyləncə kompleksinin profili	Ticarət-əyləncə kompleksinin əsas müəssisə və ya qurumları
A – ticarət-istirahət	Qrup 1 və qrup 2-yə dair
B – ticarət-idman	Qrup 1 və qrup 3-ə dair
C – qarışıq	Qrup 1 və qrup 2, 3-ə dair
Qeyd. Cədvəl 3.3-ə görə müəssisə və qurumların qrupları.	

Cədvəl 3.3

Ticarət-əyləncə kompleksinin tərkibinə daxil olan müəssisə və qurumların funksional-tipoloji qrupları

Ticarət-əyləncə kompleksi müəssisə və qurumlarının qrupu	Ticarət-əyləncə kompleksi yerləşgələrinin və ya funksional zonalarının tərkibi
1 - ticarət funksiyaları	Ticarət müəssisələri; ictimai iaşə müəssisələri; əhali üçün məişət xidməti müəssisələri.
2 - mədəniyyət-istirahət funksiyaları	Tamaşa qurumları;

	<p>mədəni-maarif təyinatlı bina və yerləşgələr: sərgilər, muzeylər, media kitabxanaları və s.;</p> <p>klub və istirahət-əyləncə qurumları: uşaq oyun zonaları, attraksionlar və s.</p>
3 - bədən tərbiyəsi-idman funksiyaları	Bədən tərbiyəsi, idman və bədən tərbiyəsi-istirahət təyinatlı obyektlər: fitnes mərkəzi, batut mərkəzi, bouling və s.
4 - ictimai xidmət funksiyaları	Firmaların, təşkilatların, müəssisələrin, agentliklərin və s. idarəetmə qurumları; kredit-maliyyə və sığorta təşkilatlarının, bankların filialları.
5 – tibb müəssisələri	Apteklər.
<p>Qeyd. Zərurət olduqda, digər qurumlar layihə tapşırığına müvafiq ticarət-əyləncə kompleksinin funksional tərkibinə əlavə edilə bilər.</p>	

Terror aktlarına qarşı mübarizəyə dair layihə həlləri

Terror aktlarına qarşı mübarizəyə dair layihə həllərində aşağıdakı müddəalar əks olunmalıdır:

- obyektin antiterror mühafizəsinin vəziyyətinə əhəmiyyətli təsir göstərən xüsusiyyətləri, o cümlədən: eyni vaxtda 50 və daha çox insanın olması mümkün olan yerləşmələrin siyahısı; eyni vaxtda 50 və daha çox insanın yerləşmələrə tərəf hərəkəti mümkün olan piyada yolları; eyni vaxtda 50 və daha çox insanın toplaşması mümkün olan yerləşmələrə aparıcı liftlər və pilləkənlər də daxil olmaqla şaquli nəqliyyat kommunikasiyaları;

- binaya giriş qruplarında və obyektin ərazisinin giriş zonalarında partlayıcı qurğuların, silahların, döyüş sursatlarının və terror aktlarının törədilməsinin digər vasitələrinin aşkar edilməsi üçün texniki vasitələrlə təchiz edilməsi üzrə texniki həllər;

- insanların və avtomobil nəqliyyatının obyektin ərazisinə və ayrılmış zonalarına buraxılması alqoritmlərinin müəyyən edilməsi;

- terror aktlarına qarşı mübarizə üzrə texniki vasitələrinin təsviri, onların təyinatı və əsas texniki xüsusiyyətləri.

MÜNDƏRİCAT

1. Tətbiq sahəsi.....	1
2. Normativ istinadlar.....	1
3. Əsas anlayışlar.....	3
4. Ümumi müddəalar	3
5. Ticarət-əyləncə komplekslərinin yerləşmə sahələrinə tələblər	4
6. Ticarət-əyləncə komplekslərinin binalarının həcmi-planlaşdırma həllərinə dair tələblər	5
7. Ticarət-əyləncə kompleks binalarının funksional tərkibinə tələblər	7
8. Konstruktiv həllərə tələblər	8
9. Yanğın təhlükəsizliyinin təminatı üzrə tələblər	9
10. Sanitariya-epidemioloji tələblərin təmin edilməsi	10
11. Mühəndis avadanlıqlarına tələblər	11
12. Təhlükəsizliyin və antiterror mühafizənin kompleks təmin edilməsi tədbirlərinə dair tələblər	14
Əlavə 1. Şaquli nəqliyyatın (eskalatorların, liftlərin və digər qaldırıcı qurğuların) hesablanması	17
Əlavə 2. Malların qəbulu, saxlanması və satışı hazırlanması üçün yerləşmələrin parametrləri.....	19
Əlavə 3. Ticarət-əyləncə komplekslərinin təsnifatı	23
Əlavə 4. Terror aktlarına qarşı mübarizəyə dair layihə həlləri	25